

Ludwig Museum: Manifesten in de 20e eeuw

Via deze opdracht gaan leerlingen zelfstandig op pad in het Ludwig Museum in Keulen. Aan de hand van verschillende manifesten onderzoeken zij kunstwerken uit de 20e eeuw.

Ontwikkeld door	Willemien Cuijpers en Marie-Thérèse van de Kamp
Onderwerp	Kunststromingen in de 20 ^e eeuw (Kunst Algemeen – Moderne cultuur en Massacultuur) (CKV – Beeldende Kunst)
Tijdsduur	80 - 100 minuten
Doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen kunnen schilderijen analyseren op basis van verschillende vorm (kleur, stijl, vorm enz) en inhoudsaspecten. • Leerlingen kunnen inhouden en stijlkenmerken van stromingen in de 20^e eeuw vergelijken en onderzoeken in kunstwerken. • Leerlingen kunnen door middel van open opdrachten zelf hun weg vinden in het museum.
Leeractiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwijzen, benoemen, beschrijven, definiëren (onthouden) • Verkennen, onderscheiden (begrijpen) • Afzetten tegen elkaar, analyseren, beargumenteren, beoordelen, classificeren (integreren) • Bewust kiezen, selecteren (creatief toepassen)
Onderbouwing	<p>Samenwerkend leren: in deze opdracht staan de verschillende sleutelbegrippen (Ebbens, Samenwerkend leren, 2005) van samenwerkend leren centraal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Positieve wederzijdse afhankelijkheid (cursisten hebben elkaar nodig, 'information gap') • Individuele aanspreekbaarheid (op eigen inbreng en groepsresultaat). Ieder lid kan gevraagd worden te rapporteren. • Directe interactie (inhoud nodigt uit tot samenwerking) • Expliciete aandacht voor sociale vaardigheden (evt aanleren, en via feedback op goede samenwerking) • Aandacht voor het groepsproces (evaluatie op inhoud van de opdracht en op proces van samenwerking) <p>Actief Kunst Analyseren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gericht op kennis wendbaar toepassen • Open opdracht
Beginsituatie	Bovenbouw Havo / Vwo Deze opdracht voer je tijdens of op het einde van een lessenserie over kunst uit de 20 ^e eeuw

	uit.
Vorbereiden	<p>De docent kopieert het opdrachtenblad (voor elke deelnemer 1)</p> <p>De docent kopieert de manifesten. Per tweetal komen er 2 manifesten in een envelop. Deze staan centraal voor de opdrachten voor dat tweetal. (zorg dat er voldoende afwisseling is bij de verdeling van de manifesten)</p>
Instrueren	<ul style="list-style-type: none"> • Wat: Jullie gaan aan de hand van manifesten op zoek naar kunstwerken in het museum die bij dat manifest aansluiten. • Hoe: Jullie werken in tweetallen. Volg het opdrachtenblad goed. Bij de kassa staat een docent stand-by die jullie kan helpen wanneer je vragen hebt. Verder lopen er een aantal docenten rond om te kijken hoe jullie aan het werk zijn. Ook daar kun je vragen aan stellen. Probeer te genieten van de kunstwerken om je heen! Kijk goed! • Waarom: Op deze manier gaan jullie heel zelfstandig door het museum heen. Je kunt stilstaan bij kunstwerken die jij interessant vindt en andere werken overslaan.
Uitvoeren	<p>Het dient de aanbeveling om leerlingen eerst wegwijst te maken in het museum. Waar kun je bepaalde kunstwerken vinden? Welke kunstwerken moeten ze in elk geval niet voorbij lopen? In het museum (en op de website) zijn plattegrondjes van alle verdiepingen te vinden. Deze kunnen de leerlingen helpen om hun weg in het museum te vinden.</p> <p>Het is raadzaam om 1 docent stand-by bij de kassa te laten staan, zodat leerlingen een vast punt hebben waar ze naar terug kunnen keren wanneer er vragen zijn.</p>
Nabespreken	<ul style="list-style-type: none"> • Wat: Welke kunstwerken hebben jullie gekozen? Bij welk manifest? Heeft iemand anders ook dat manifest? Welk werk hebben jullie gekozen? Enz. • Hoe: Hoe verliep de opdracht? Was het lastig om goede voorbeelden te vinden? Hoe zijn jullie tot een bewuste keuze gekomen? • Waarom: Waarom zullen wij dit op deze manier gedaan hebben?
Evaluatie	<p>Criteria proces:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen zijn veel in gesprek met elkaar en overleggen goed. • Leerlingen kijken zorgvuldig naar de kunstwerken. Blijven bij kunstwerken staan om beter te kijken en lezen tekstbordjes voor meer achtergrondinformatie. <p>Criteria product:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argumentatie bij de keuzes is goed uitgewerkt.
Vervolg	<p>Deze opdracht wordt besproken in de klas. Een soortgelijke opdracht kan later in de toets geplaatst worden.</p>
Werkmateriaal	<ul style="list-style-type: none"> • Opdrachtenbladen • Manifesten (2 in elke envelop)

MANIFESTEN MASSACULTUUR

1. Conceptualisme

Wat nu: altijd maar mooi gemaakt. Keurig hoor...maandenlang aan hetzelfde werk werken! Maar waarom is het uiteindelijke werk altijd zo belangrijk? Waarom moet iets mooi of knap gemaakt zijn? Het gaat om wat er in mijn hoofd gebeurt! Daar komen de beste kunstwerken uit vandaan! Niet uit de hand, maar uit het hoofd. Het concept, daar draait het om, in plaats van om een materiaal object! Op die manier kom je tot een hoger niveau in de kunst! Let maar eens op hoe de beschouwer hier op reageert!! Dat zijn onze gevestigde kunstliefhebbers nog niet gewend! Zij zullen dit verafschuwen. Maar dan hebben zij blijkbaar niet het juiste inzicht.

2. Minimalisme

Al dat gedoe met overbodige versieringen en knappe kunstjes! Is dat nu esthetisch verantwoord? Neem liever één duidelijk statement: daarmee zeg je veel meer! Rust, eenvoud, herhaling...dat vind ik het toppunt van esthetisch vermaak. En werk niet altijd met die voor de hand liggende materialen. Probeer ook buiten je kaders te denken! Gebruik elementen uit de industrie, natuur enz. Deze materialen zorgen voor een puur esthetisch genot!

3. Postmodernisme

Weg met al die abstracte kunst uit vroegere tijden. Nee, het ornament en figuratie moet weer tot leven komen! Liefst op zo'n verwarrend mogelijke wijze. Verschillende kleuren en stijlen door elkaar heen gebruiken. En als iemand eerder al iets moois gemaakt heeft, kopieer het dan. Waarom zou je geen elementen mogen gebruiken van anderen? Waarom zou alles origineel moeten zijn? Nee, een kunstwerk moet gewoon leuk communiceren met de beschouwers. Niet meer alleen nadenken over kunst, maar gewoon vermaken!

4. Abstract Expressionisme

Een realistische voorstelling van een werk doet er wat mij betreft niet zo toe. Het gaat meer om de het schildersgebaar. Daarvoor ben je een kunstenaar. Om je gevoelens te tonen in je schilderstoets. Bij Van Gogh zie je dat al, alleen wil hij nog steeds een idyllisch landschap maken. Nee, ik wil meer: ik wil de beschouwer betoveren met mijn werk. Hem naar een andere wereld brengen door indringend werk te maken. Dit kan door middel van kleur, penseelstreek en het gebruik van kleurvlakken. Maar dit effect kun je niet bereiken door een idyllisch landschapje. Dat leidt alleen maar af! Ik maak gebruik van kleursymbolen die iedereen in zijn onderbewuste wel begrijpt.

5. Materiekunst

Verf is geen middel waarmee je een afbeelding maakt, maar een doel op zich! De materie is geen hulpmiddel, maar een inspiratiebron en doel van het maken van kunst. Oppervlaktestructuur ontstaat door allerlei materialen, zand, zaagsel, textiel, as etc. door de verf te mengen. Daardoor ontstaat er een reliëf en een opvallende textuur. Ook gevonden voorwerpen kun je gebruiken in het kunstwerk!

6. Popart

Wij doen vooral inspiratie op uit de consumptiemaatschappij en de populaire cultuur: strips, advertenties en massaproducten...gewoon dingen die dicht bij de mens staan en die iedereen herkent! Wij willen geen hoogstaande thema's aanspreken, maar juist alledaagse dingen gebruiken! Daarbij gebruiken we graag ook technieken die in de massacultuur veelvuldig voorkomen, zoals fotografie, zeefdruk enz. We kopiëren graag, vergroten beelden, of herhalen ze vaak. Hierdoor lijkt het alsof de massacultuur nog meer op je afkomt! Prachtig toch!

MANIFESTEN MODERNE CULTUUR

7. Surrealisme

Kunst moet je verder brengen dan de dagelijkse realiteit. Daar lopen we al genoeg tegen aan. We moeten verder komen met de kunst. Kunst is een uitlaatklep: voor zowel de kunstenaar als de beschouwer. Beiden moeten zich kunnen laten leiden door het onderbewuste. Dat brengt de meest intense kunst met zich mee. Denk aan Freud: hij heeft aangetoond dat diep van binnen, in het onderbewuste, de mensen de meest intense gevoelens hebben. Dit moet op doek gezet worden! Dit kan vreemde beelden met zich meebrengen, die je in eerste instantie misschien niet begrijpt, maar ze komen voort uit het onderbewuste.

8. Kubisme

We moeten weg van een realistische kopie van de werkelijkheid. Dat is te gemakkelijk! Ik wil meer in de kunst bereiken. Wat kunnen wij als kunstenaars toevoegen aan bestaande beelden? Dat moeten we onszelf afvragen! Ik maak zelf graag gebruik van verschuivende standpunten waardoor het beeld niet meer één geheel lijkt, maar over het hele beeld versnipperd is. Ik maak daarbij graag gebruik van geometrische figuren. Deze zorgen voor een tot de essentie teruggebrachte vorm van de werkelijkheid. Zo ziet een stilleven er ineens toch heel anders uit!

9. Suprematisme

Wij zijn op zoek naar de ultieme vorm van abstractie. Figuratie (of een letterlijke weergave van de werkelijkheid) is zo ouderwets! We moeten op zoek naar een ultieme, universele beeldtaal die iedereen kan begrijpen. We denken dat dat bereikt kan worden door vergaand te abstraheren. Niet meer uitgaande van een werkelijk beeld, maar vanuit een abstract idee. Dat wordt ware, universele kunst.

10. De Stijl

In deze tijd van chaos moeten we er in onze kunst voor waken niet voor nog meer chaos te zorgen. Daarom moeten we overbodige versieringen en figuratie achterwege laten. We moeten zo veel mogelijk orde scheppen. Daarom kies ik bij voorkeur voor de primaire kleuren, aangevuld met zwart en wit. Ook ben ik telkens op zoek naar de juiste verhoudingen binnen mijn schilderijen. Alles afwegen, want het moet zo eenvoudig mogelijk worden. Abstractie, een universele beeldtaal, is de enige oplossing voor deze chaotische tijd.

11. Futurisme

Prachtig wat de laatste jaren allemaal ontwikkeld is op het gebied van technologie. Kijk eens naar al die prachtige machines. Ze zijn niet alleen handig, maar zijn ook nog eens mooi en zorgen voor snelle productie. Razen over de weg in een nieuwe auto, het tikken van een typemachine...dat zijn geluiden en beelden die we in onze kunst moeten gebruiken. We moeten de snelheid die vernieuwend is voor onze samenleving verheerlijken en benadrukken in ons werk!

12. Expressionisme

Wij willen af van de gevestigde kunstregels waarin wordt benadrukt dat alles mooi moet zijn. Mooi, zeker! Helemaal mee eens! Maar niet geïdealiseerd! Dat is niet goed! We moeten al kunstenaars goed kijken naar de werkelijkheid en deze aanvullen, maar niet met ons ideaalbeeld, maar met ons gevoel. Dat maakt onze kunst waardevol! Kunst is een ideale manier om je gevoel te uiten. Dit kan door middel van kleur, vorm of penseelstreken. Het hoeft niet een ware afbeelding van de werkelijkheid zijn; het moet iets toevoegen!